

Національний
банк України

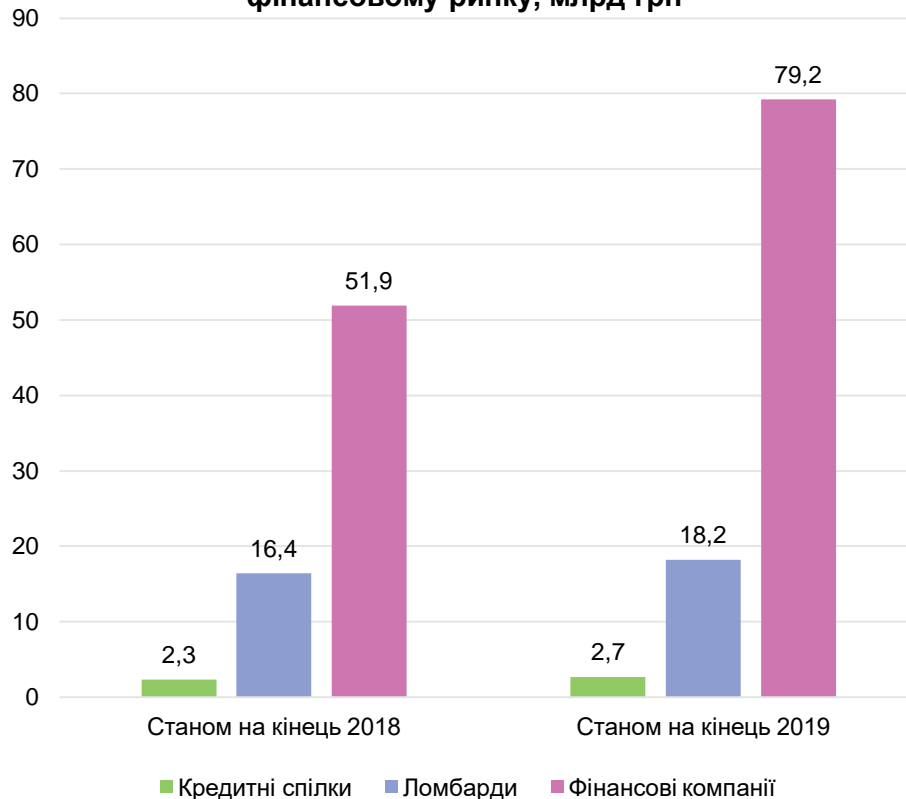
Біла книга

МАЙБУТНЄ РЕГУЛЮВАННЯ НЕБАНКІВСЬКОГО МІКРОКРЕДИТУВАННЯ

м. Київ, травень 2020

Огляд ринку небанківського кредитування (1/4)

Обсяги кредитування на небанківському фінансовому ринку, млрд грн

Обсяги наданих кредитів фінансовими компаніями, млрд грн

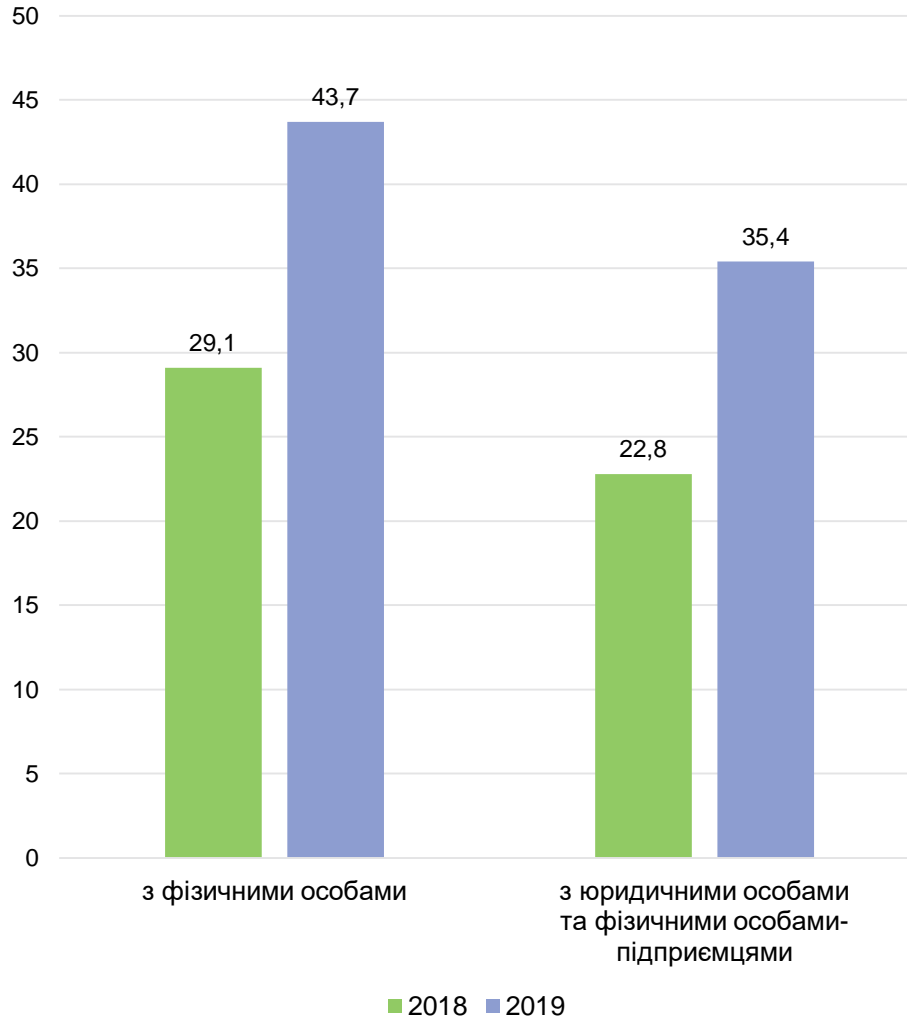

- Лідерами на ринку небанківського кредитування є фінансові компанії
- Український ринок кредитів, що надаються фінансовими компаніями, демонстрував зростання: протягом 2019 року було укладено договорів на суму 79,2 млрд грн, що на 53% перевищує аналогічний показник 2018 року (51,9 млрд грн)

- Значному збільшенню кількості договорів сприяє розвиток сучасних технологій: можливість дистанційно укласти кредитний договір, пройшовши швидку процедуру ідентифікації, отримати кошти на банківську картку.
- У тому числі завдяки цьому ринок небанківського кредитування почав активно зростати з 2017 року

Огляд ринку небанківського кредитування (2/4)

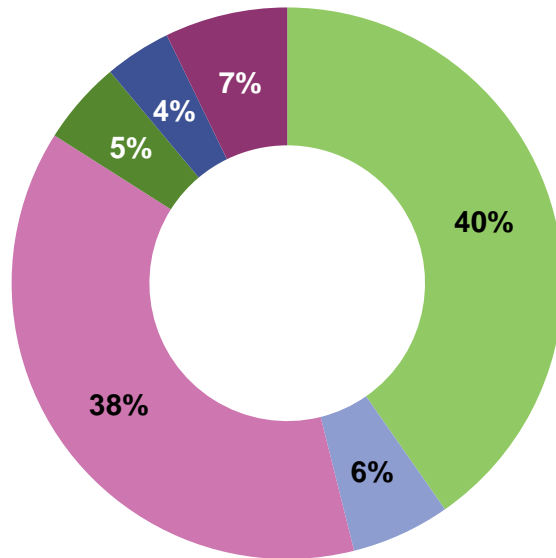
Обсяги кредитування за групами позичальників,
млрд грн

- Наразі близько 80% усіх кредитів у портфелі видано ЮО
- У нових кредитах пропорція дещо інша – більше половини фінансування надається ФО та ФОП, що пов'язано зі значною оборотністю таких кредитів (незначні за розміром короткострокові кредити)
- За 2019 рік ФК було укладено договорів з ФО (крім ФОП) на суму 43,7 млрд грн, що на 50% перевищує аналогічний показник 2018 року (29,1 млрд грн).
- Сегмент кредитування ЮО та ФОП також демонстрував зростання: 2019 року ФК було укладено договорів з ЮО та ФОП на суму 35,4 млрд грн (ЮО – 35,1 млрд грн, ФОП – 0,33 млрд грн), що на 55% перевищує аналогічний показник 2018 року (22,8 млрд грн)

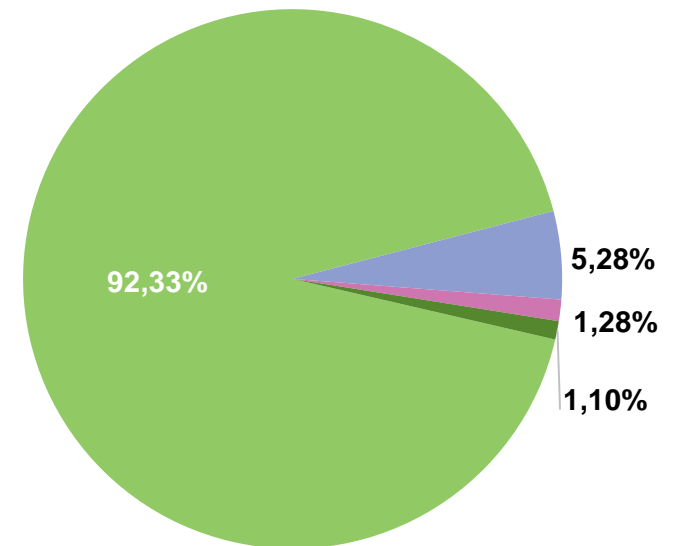
Огляд ринку небанківського кредитування (3/4)

Строковість договорів, укладених протягом 2019

■ до 30 днів ■ від 30 до 90 днів ■ від 90 днів до 1 року
■ від 1 до 2 років ■ від 2 до 3 років ■ більше 3 років

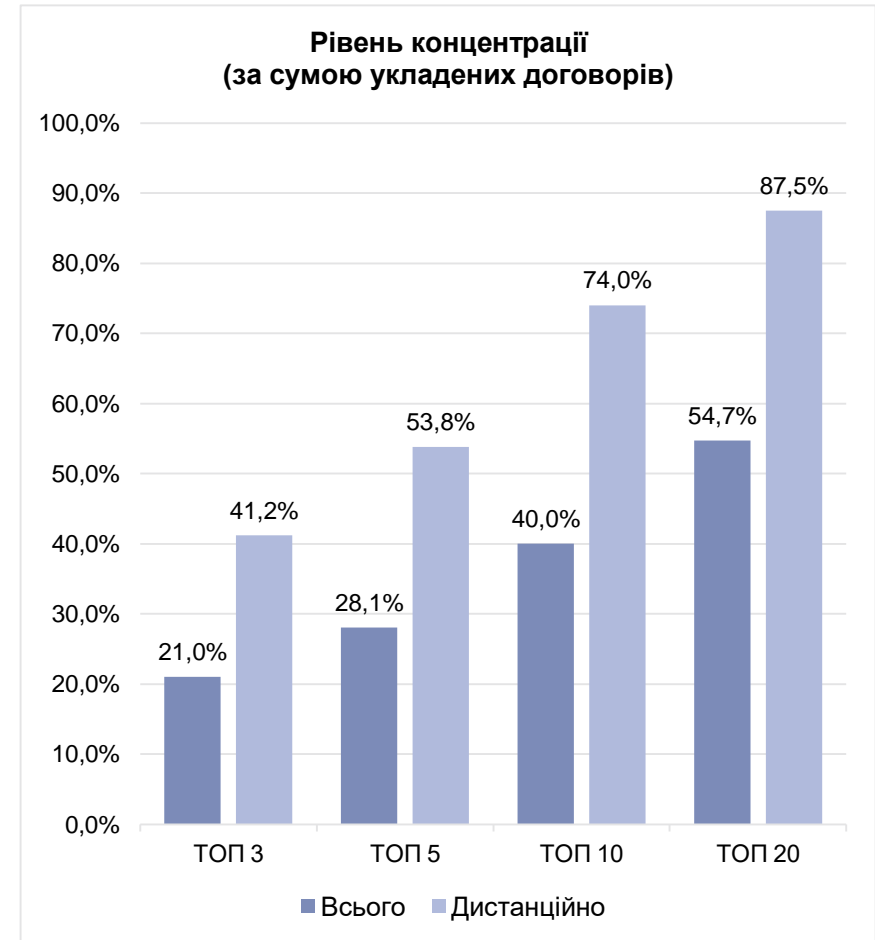
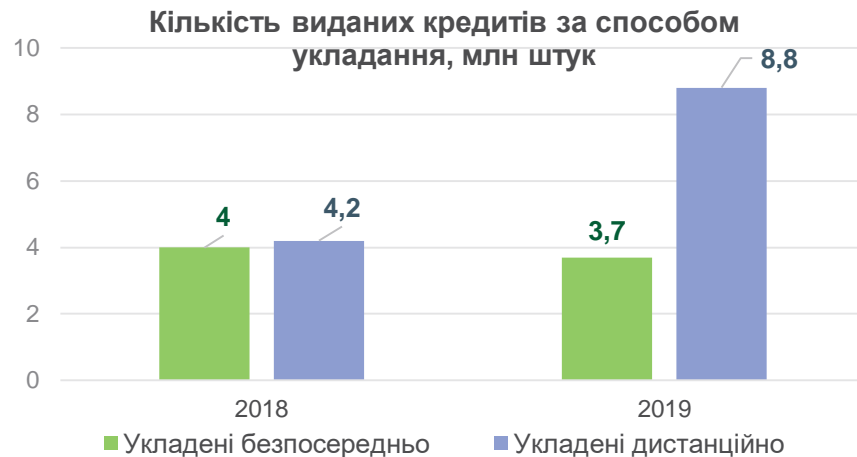
Розподіл договорів, укладених дистанційно за 2019, за строками дії (за сумою)

■ до 30 днів ■ від 30 до 90 днів
■ від 90 днів до 1 року ■ більше 1 року

- Фізичним особам фінансові компанії надають переважно невеликі кредити на короткий строк для задоволення споживчих потреб - переважно до 30 днів на середню суму 3 711 грн
- Кредити малому та мікро-бізнесу для операційної діяльності чи покриття непередбачуваних витрат надаються зазвичай на строк від 90 днів до одного року і довше, середня сума укладеного договору з юридичними особами становила 50 230 грн, а з ФОП – 30 461 грн
- 92% договорів, укладених дистанційно, мають строк дії до 30 днів

Огляд ринку небанківського кредитування (4/4)

- За 2019 рік дистанційно укладено більше ніж вдвічі договорів, порівняно з аналогічним періодом 2018 року як за кількістю, так і за сумою
- Висока концентрація фінансових компаній, які укладають договори дистанційно - за 2019 рік частка ТОП 20 фінансових компаній за сумами укладених дистанційно договорів з надання коштів у позику, в тому числі і на умовах фінансового кредиту, складає 87,5 % від загальної суми зазначених договорів

Чинне регулювання діяльності фінансових компаній

Статус

Фінансова установа
Без обмежень щодо
організаційно-правової
форми

Необхідність ліцензії

Ліцензія Нацкомфінпослуг на
надання кредитування

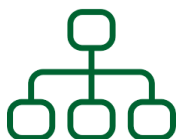
Послуги

Надання бланкових кредитів
Не має права надавати інші
фінансові чи нефінансові послуги

Власний капітал

3 млн грн – одна послуга
5 млн грн – дві і більше
послуг

Вимоги до структури власності та погодження істотної участі

Встановлені вимоги не
відповідають стандартам НБУ

Кваліфікаційні вимоги

Встановлені вимоги до
власників істотної участі,
керівників, головних
бухгалтерів та внутрішніх
аудиторів

Пруденційні нормативи

Не встановлені

Захист прав споживачів

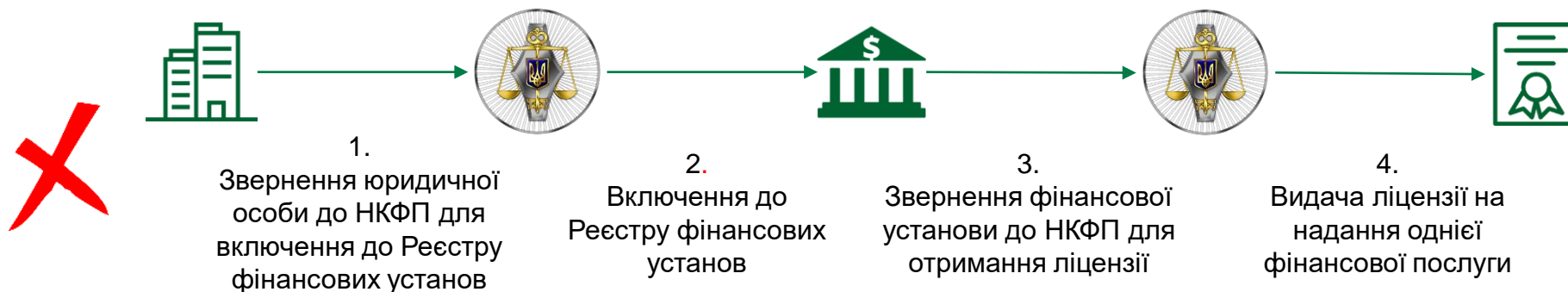
Закон про споживче
кредитування
поширюється на кредити
більше 1 МЗП або строком
довше 30 днів

Модель нового регулювання

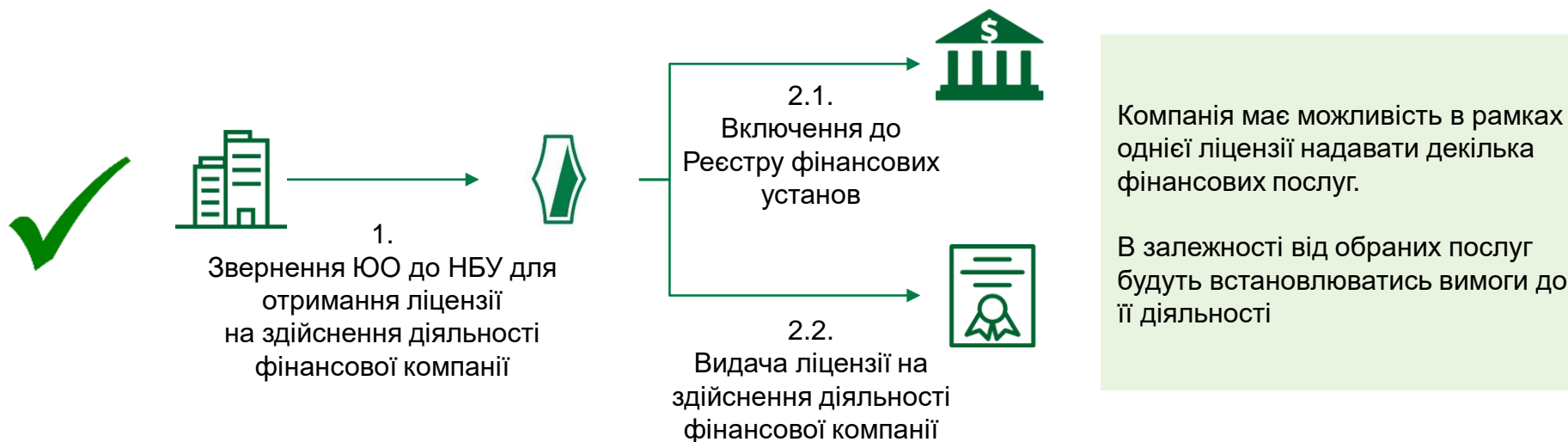
Критерій	AS IS	TO BE
Реєстрація та ліцензування	<p>“Подвійна” авторизація ЮО спочатку отримують статус фінансової установи, а потім звертаються за отриманням ліцензії на здійснення операції</p>	<p>Ліцензування діяльності Одна ліцензія на здійснення діяльності фінансової компанії, яка дозволить надавати декілька видів фінансових послуг. Одночасно з видачею ліцензії інформація про компанію вноситиметься до Реєстру фінансових установ</p>
Види послуг	<p>НКФП:</p> <ul style="list-style-type: none">▪ Надання коштів у кредит<ul style="list-style-type: none">▪ Факторинг▪ Фінансовий лізинг▪ Надання гарантій <p>НБУ:</p> <ul style="list-style-type: none">▪ Переказ коштів без відкриття рахунку▪ Торгівля валютними цінностями	<ul style="list-style-type: none">▪ Надання коштів у кредит<ul style="list-style-type: none">▪ Факторинг▪ Фінансовий лізинг▪ Надання гарантій▪ Переказ коштів без відкриття рахунку<ul style="list-style-type: none">▪ Торгівля валютними цінностями▪ Нефінансові супровідні послуги▪ Право вчиняти інші правочини, необхідні для надання фінансових послуг
Виключність діяльності	<p>Діяльність з надання фінансових послуг є виключним видом діяльності</p>	<ul style="list-style-type: none">▪ Діяльність з надання фінансових послуг має бути основним видом діяльності (80% доходу і більше від надання фінансових послуг)

Модель нового регулювання: вихід на ринок

Діюча модель виходу на ринок фінансових послуг

Нова модель виходу на ринок фінансових послуг

Модель нового регулювання

Критерій	AS IS	TO BE
<p>Залучення фінансування</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Кошти учасників (в т.ч. ФО) ▪ Кошти інших фінансових установ ▪ Безпроцентна фінансова допомога (в т.ч. від ЮО, які не є ФУ) ▪ Субординований борг (врегульовано нечітко) ▪ Емісія акцій (якщо АТ) ▪ Емісія облігацій (врегульовано нечітко) 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Кошти учасників (в т.ч. ФО) ▪ Кошти інших фінансових установ - ▪ Безпроцентна фінансова допомога (в т.ч. від ЮО, які не є ФУ) ▪ Емісія акцій (якщо АТ) <p style="text-align: center;">+</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Кошти афілійованих осіб ▪ Субординований борг – в т.ч. кошти від ЮО і ФО, які є “кваліфікованими інвесторами” ▪ Емісія облігацій – чітке регулювання, дозвіл на публічне розміщення в т.ч. серед ФО і ЮО, за умови дотримання вимог НБУ і НКЦПФР

Модель нового регулювання

Критерій	AS IS	TO BE
Захист прав споживачів	<p>Гарантії Закону про споживче кредитування не поширюється на кредити строком до 30 днів і сумою до 1 МЗП:</p> <ul style="list-style-type: none">▪ Обмежене розкриття інформації▪ Обмежена інформація про фінансову послугу у рекламі▪ Немає обмежень щодо суми неустойки чи сукупної суми платежів▪ Необов'язкова оцінка кредитоспроможності	<ul style="list-style-type: none">▪ Поширення дії Закону про споживче кредитування на кредити ФО безвідносно до суми чи строку (законопроект №1109)▪ Винятки щодо паспорту споживчого кредиту та черговості погашення вимог стосуються кредитів менше прожиткового мінімуму▪ Обмеження сукупної суми платежів, що підлягають сплаті споживачем (крім процентів) подвійною сумою, одержаною споживачем▪ Посилений нагляд НБУ за ринковою поведінкою▪ Робота над фінансовою грамотністю населення▪ Аналіз інших інструментів запобігання закредитованості населення▪ Аналіз можливостей покращення системи обміну кредитними історіями

Модель нового регулювання

Критерій	AS IS	TO BE
Ідентифікація та верифікація позичальників	<ul style="list-style-type: none">▪ Значна частина кредитних договорів із споживачами укладається через мережу Інтернет з подальшим перерахуванням коштів на банківську карту споживача.▪ Договори, укладені дистанційно, зазвичай підписуються за допомогою одноразового електронного ідентифікатора (надсилання коду СМС-повідомленням на телефонний номер, вказаний споживачем)▪ Такі способи укладення договору можуть не забезпечувати належної ідентифікації та верифікації споживач	<ul style="list-style-type: none">▪ Сприяння розвитку дистанційної верифікації та ідентифікації клієнта за допомогою системи BankID та через використання електронних підписів▪ Розробка порядку відеоверифікації▪ Запровадження поряд із відеоверифікацією більш простих варіантів для лімітованих кредитних продуктів на незначні суми.▪ Сприяння отриманню фінансовими установами доступу до ідентифікаційних даних клієнтів у державних реєстрах

Модель нового регулювання: матриця вимог (1/2)

Ліцензування (вхід на ринок)							
Бізнес-план	Мінімальний початковий (власний) капітал	Бездоганна ділова репутація (власників істотної участі)	Погодження істотної участі		Прозора структура власності	Правила надання фінансових послуг	Технічні вимоги
✓	3 млн грн 5 млн грн	✓	✓ Light варіант	Повідомлення про зміни в структурі власності	✓	✓	✓ Обсяг залежить від виду послуг
Нагляд							
Пруденційний	пруденційні вимоги	1. Дотримання мінімального розміру власного капіталу 2. Посилені вимоги і нормативи для гарантій	За ринковою поведінкою	Захист прав клієнтів, в т.ч. дотримання стандартів надання послуг та вимог до їх реклами	✓		
				Забезпечення прозорості та розкриття інформації	✓		
				Забезпечення бездоганної ділової репутації власників та керівників	✓		
	КУ / СВК / СУР	вимоги на рівні принципів методичні рекомендації вплив на наглядову оцінку		Протидія антиконкурентній діяльності	✓		
				Протидія зловживанням та протиправній діяльності	✓		
				Контроль за реалізацією своїх повноважень СРО	✓		

Модель нового регулювання: матриця вимог (2/2)

Корпоративне управління та керівники

Вимоги до органів управління	Незалежні директори	Колективна придатність	Керівники	Професійна придатність та ділова репутація	Аутсорсинг ключових процесів чи функцій	Погодження керівників	
			<ul style="list-style-type: none"> Виконавчий орган (директор / члени правління) Наглядова рада (якщо створена) Головний бухгалтер 				Перевірка на відповідність кваліфікаційним вимогам здійснюється фінансовою установою. Можливість вибіркової перевірки при подачі документів та постійним подальшим моніторингом

Звітність

Стандарт	Формат подання	Обсяги	Зовнішній аудит
МСФЗ МСФЗ для МСП	На основі таксономії у форматі XBRL із використанням СФЗ	Передача функції зі встановлення порядку ведення БО та складання ФЗ від Мінфіна до НБУ	 Обов'язковий Фінансова та регуляторна звітність

Вихід з ринку

Анулювання (відкликання) ліцензії	Добровільна здача ліцензії	Неплатоспроможність (тимчасова адміністрація)	Передача портфелю договорів про надання фінансових послуг
 Без примусової ліквідації	 можливість здачі ліцензії без припинення ЮО	 Банкрутство в загальному порядку	